

Bildande av naturreservatet Vargåsen i Vansbro kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Området är ca 203 ha och består av äldre tallskog, barrblandskog och granskog. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Vargåsen
Kommun	Vansbro
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	Området är inte föreslaget till nätverket
Församling/socken	Nås
Naturgeografisk region	30a vågig bergkullterräng
Fastigheter	Haga 24:12
Nyttjanderätter mm	-
Areal	Total areal: 203 Landareal: 200 Produktiv skogsmark: 184 (enligt <i>värderingsdata</i>)

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Det främsta syftet med naturreservatet är att bevara den naturskogsartade skogen i Vargåsen, med de värdefulla livsmiljöerna tallskog, barrblandskog och granskog och med dess typiska arter i naturlig utveckling, utan att möjligheterna till naturvårdsbränning inskränks. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Syftet med naturreservatet är också att underlätta möjligheterna till friluftsliv i ett naturskogsområde. Friluftslivet är dock underordnat syftet med att bevara de biologiska värdena.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Skogen undantas från skogsbruksåtgärder och annan verksamhet som kan förändra eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för naturskog och våtmark.

Skötselåtgärder i enlighet med skötselplan

- Information över området ska framställas och besökande ska på plats finna information om området.
- Skötselåtgärder för att gynna tall- och lövskogssuccessioner.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena i området är biologiska och utgörs av de ingående naturtyperna tallskog, barrblandskog och granskog. Bevarandevärdena innefattar även strukturer som död ved, döende träd, gamla solbelysta träd, vilka har betydelse för många sällsynta och hotade arters överlevnad.

Flera känsliga arter som indikerar orörd gammal barrskog är funna i området* bl.a lunglav (NT), solfjäderlav (VU), brunpudrad nållav (NT), nordlig nållav (VU), skrovellav (NT), broktagel (VU) violettgrå tagellav (NT) aspgelélav, gräddporing (VU), gränsticka (NT) koralltaggsvamp (NT) reliktböck (VU), stjärntagging (NY) tretåig hackspett (VU).

Miljömål

Riksdagen har antagit mål för miljökvaliteten inom 16 områden. I november 2005 lades miljökvalitetsmålet "Ett rikt växt- och djurliv" till de 15 som man antagit redan i april 1999.

Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kultureresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt.

*bokstäver inom parentes hänvisar till den nationella listan över hotade och missgynnade arter den s.k rödlistan. De rödlistade arter som kategoriseras som Akut hotade (CR), Starkt hotade (EN) eller Sårbara (VU) benämns hotade.

Beslutet om att skydda Vargåsens naturreservat bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen levande skogar och ett rikt växt och djurliv.

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Naturvärdena i Vargåsen är kopplade till skog som inte påverkats av sentida skogsbruk. För att bibehålla och förstärka dessa värden krävs ett omfattande och långsiktigt skydd från skogsbruk. Områdets storlek och övriga nämnda förhållanden gör att bildande av naturreservat är den lämpligaste åtgärden för att långsiktigt bevara naturvärdena i området.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att skogsområdet bevaras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat.

Föreskrifterna medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken

Planeringsbakgrund

Vargåsen ingår i ett större riksintresse för friluftsliv enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Området benämns Säfsnäs-Grangärde. Riksintresset är utvalt för att det har särskilt goda förutsättningar för positiva naturupplevelser och kulturstudier, vandringar och långfärder, fritidsfiske, bär- och svampplockning samt paddling.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i skötselplanen. Detsamma gäller för uppföljning av kvalitetsmål.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle
3. gödsla, sprida aska eller använda bekämpningsmedel

4. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - Transportera ut älg, större hjortvilt eller vildsvin med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation.
 - Framföra skoter på av länsstyrelsen markerade skoterleder då marken är snötäckt
 - För tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till länsstyrelsen
5. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning
6. jaga med följande undantag:
 - Jakt på älg, rådjur, hare, mink och vildsvin är tillåtet
7. uppföra jakttorn och jaktpass med följande undantag:
 - Jaktpass av naturmaterial får uppföras – och befintliga sikt-och skjutgator får underhållsröjas
8. bedriva jakt med fälla och snara med följande undantag
 - Jakt med minkfällor är tillåten
9. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet
10. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov
2. skötsel av naturreservatet sker genom t.ex. naturvårdsbränning
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar
2. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - Framföra skoter på av Länsstyrelsen markerade skoterleder då marken är snötäckt

Utan Länsstyrelsens tillstånd:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (tex insekter)
4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang.

Motiv till föreskrifter, undantag mm

A. I *punkterna A1; A3; A4; A5; A6; C1; C2; och C3* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

I *punkt A2* förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog inte ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

I *punkt A4 och C2* förbjuds terrängkörning. Terrängkörning med motordrivna fordon ger vegetations- och markskador, särskilt om tunga fordon används eller om körning sker i våtmarker, vilket skadar den biologiska mångfalden och minskar upplevelsen av ett "orört" område. Undantag för uttransport av älg, större hjortvilt och vildsvin bedöms kunna ske med fordon som inte skadar den biologiska mångfalden samtidigt som omfattningen är så begränsad att friluftslivet, vid avvägning mot jaktintresset, får tåla eventuella störningar. De undantagna djuren överensstämmer med dem som anges i terrängkörningslagen. För att minimera skador på mark och vegetation är det viktigt att körning begränsas till torra eller frusna marker. Tyngre hjulgående traktorer ger ofta mark- och vegetationsskador. Bandgående älgdragare eller liknande rekommenderas.

I *punkt A6* begränsas jakten i enlighet med länets jaktpolicy. Jakt på älg, rådjur och hare är tillåten. Arterna är vanligt förekommande och jakten på dessa har stort enskilt intresse. En ytterligare orsak till att tillåta jakt är att naturreservatet är mindre till storleken och en inskränkning av jakt på dessa arter anses inte ha någon större påverkan på populationen. Ett mindre reservat skyddar inte ett helt landskapsavsnitt och därför är inte hela det naturliga ekosystemet skyddat.

Jakt på vildsvin och mink anses i princip alltid vara motiverat då de är arter som inte ursprungligen är naturliga i Sverige. När det gäller vildsvin så har de dock tidigare funnits i vissa delar av landet, de djur som nu finns räknas oftast som utplanterade/rymlingar från hägn. Bägge arterna kan göra mycket skada på övriga djur, växter och hela biotoper.

Jakt på tjäder tillåts inte då denna art bedöms vara på tillbakagång. Att förbjuda jakten i naturreservatet ger arten en fristad för att populationen ska kunna öka. Därtill tillåts inte jakt på orre, då det finns en stor förväxlingsrisk mellan hönorna av tjäder och orre. Området är av intresse för friluftslivet och möjligheterna att uppleva tjäder/orrspel är viktigt i området och därför bedöms det av bl.a pedagogiska skäl också viktigt att inte tillåta jakt.

I *punkt A7* förbjuds jakttorn och jaktpass av permanent typ med väggar, tak eller dylikt. Enkla jaktpass av "naturmaterial" dvs. av standardtyp med slakor/granris eller mobila

tak/vindskydd som endast används under själva jakten får dock användas. Jaktpass inklusive eventuella skjutvinklar får markeras diskret med märkt småfågelholk.

I *punkt A8* förbjuds jakt med fälla och snara. Jakt med fällor bedöms ej vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i bestandsreglerande syfte. Utgångspunkten är därför att endast tillåta jakt med fällor om det finns skäl att reglera specifika arter. Utestående fällor minskar också upplevelsen av ett ”orört” område och kan upplevas negativt av friluftslivet. Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden. Även slagfällor är tillåtna vid minkjakt eftersom naturvårdsnyttan bedöms större än risken att enstaka individer av andra arter dödas. Fällor ska alltid märkas med namn och adress.

I *punkt A9* förbjuds korttidsjakt. Jaktutövarna ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behöver tas vad gäller bl.a jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – dvs de ska bedriva jakt tillsammans.

I *punkt A10* förbjuds utfodring (ätling) av vilt. Ätling medför att djur koncentreras till området kring utfodringsplatsen. Lokalt skadas vegetationen vid foderplatsen genom tramp, foderspill, en viss gödslings av marken samt ett ökat betestryck på unga lövträd i området. Detta är inte önskvärt inom naturreservat. Exempelvis är det dock tillåtet att lämna kvar den urtaga älgräntan efter skjutna älg liksom att mata småfåglar. Det är också tillåtet att sätta ut saltsten, dock bör placeringen vara sådan att skador på vegetation minimeras. Det bör därför inte sättas ut saltstensten vid källdrag och liknande där marken är extra slitagekänslig.

B *Punkterna B1 – B3* medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär.

C *Punkterna under C* inskränker allmänhetens nyttjande av området

Punkt C1 och C4 innebär förbud att skada vegetation mm. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får inte skadas. Matsvamp och bär får plockas i reservatet. Förekomsten av ett flertal värdefulla och rödlistade organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Det är dock angeläget att undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld kan ske. Normalt bör sådana undersökningar kunna medges under förutsättning att de har ett allmänt intresse, att undersökningsmetoden inte orsakar bestående skada och att resultaten tillgängliggörs.

I *Punkt C2* förbjuds all terrängkörning. Fordonstrafik utanför skogsbilvägen skulle utgöra en allvarig störning och medföra slitageskador. Det ska dock vara möjligt att ta sig ut med skoter på Lilla Sultentjärnen för vinterfiske. En skoterled ska därför markeras på lämpligt ställe mellan skogsbilvägen i söder och ut till tjärnen. Det kan dock inte anses rimligt att tillåta genomfartstrafik av nämnda skäl. Det ska därför inte längre vara tillåtet att åka över Lokusmossen.

Punkt C4. Fler besökare i reservatet är normalt positivt. Olika organiserade arrangemang kan dock, om de bedrivs i olämplig omfattning, på olämpligt sätt, på olämplig plats eller

under olämplig tid, störa andra besökare och negativt påverka naturmiljön. För att kunna inrikta den organiserade verksamheten till en hållbar och miljöanpassad sådan, krävs därför tillstånd av länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan då ställa villkor och anvisa passande plats etc.

Ärendets handläggning

Vid en naturvårdsberedning i Ludvika kommun 2003 informerade Skogsstyrelsen om ett värdefullt område vid Vargåsen i Vansbro kommun som borde inventeras ytterligare. Länsstyrelsen inventerade området sommaren 2003. Inventeringen visade att området hade så höga naturvärden att bildande av naturreservat var motiverat. Området avverkningsanmälades i slutet av 2004. Det visade sig också att markägaren, Bervik Skog AB, hade tagit upp en ny väg tvärs genom området. Länsstyrelsen kontaktade då markägaren som ställer in avverkningen. Efter ytterligare diskussioner med markägaren ändras de föreslagna reservatsgränserna något genom att länsstyrelsen tillmötesgår markägarens önskan att exkludera 14 hektar i den nordvästra delen av området. Området byter också namn från att tidigare benämnts Sultenberget till att heta Vargåsen. Ett år senare förvärvar staten marken av markägaren.

Under remissomgången har SGU yttrat sig att den geologiska beskrivningen bör utökas något, vilket länsstyrelsen har gjort.

Vansbro kommun, Skogsstyrelsen och Naturskyddsföreningen har ställt sig positiva till reservatsbeslutet och tillstyrker förslaget i sin helhet.

Thomas Bäck, Galgbergets jaktlag lämnade information om fiskestigen i området vilket föranledde vissa ändringar i skötselplanen.

Peter Sturesson, Håvbergets jaktlag lämnade synpunkter bl.a på siktgator och skoteräkning vilket ledde till att vissa smärre förändringar gjordes i beslutet och skötselplanen.

Jägarförbundet hävdar att jakten inte ska inskränkas och att Länsstyrelsen inte har rätten att begränsa densamma. Yttrandet har inte lett till några ändringar i beslutet. I statliga naturreservat är det Länsstyrelsen som beslutar om föreskrifter, däribland vilka regler som ska gälla för jakt. Om det behövs för att uppnå syftet med reservatet åligger det Länsstyrelsen att i enlighet med miljöbalken meddela inskränkningar i jakten. Reservatsföreskrifterna tar över annan jaktlagstiftning som medger jakt. Områden som avsätts som naturreservat har naturskydd som främsta syfte, vilket innebär att jakt endast kan bedrivas i den utsträckning det är förenligt med syftet. Med naturskydd avses även natur som skyddas för friluftslivets behov, vilket gör att inskränkningar kan vara motiverade om jakten av friluftslivet kan upplevas som störande eller begränsande. Naturreservatet Vargåsen har till syfte att bevara orörd natur/naturlig ekologi. Detta innefattar det skydd av det ekologiska samspel som råder mellan vegetation-bytesdjur-rovdjur. I ett reservat där de ekologiska processerna får spela helt ostört och utan påverkan av jakt uppnås den största ekologiska nyttan. I grunden är då jakt oförenlig med syftet med naturreservatet. Flera invändningar kan givetvis ställas mot detta, t ex att jakt alltid har varit en mänsklig påverkan av ekosystemen, att reservaten inte kan ses som isolerade öar utan påverkas av sin omgivning där jakt bedrivs, att jakten inte innebär att arter försvinner samt att jakt av vissa arter kan krävas för att reglera bestånd. En avvägning mellan enskilda och allmänna intressen måste göras. Avvägningen kan resultera i olika kompromisser som till exempel i Vargåsen där viss jakt tillåts. I Länsstyrelsens fastställda jaktpolicy utvecklas motiven ytterligare.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Maria Norrfalk.

I den slutliga handläggningen deltog även planarkitekt Inger Friman, jurist Gunilla Garbergs, antikvarie Agneta Jonsson, funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturskyddshandläggare Susanne Lundin, den sistnämnde föredragande.

Maria Norrfalk

Susanne Lundin

Bilagor:

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Överklagningsformulär (markägare och sakägare)

Sändlista: (markägare och sakägare)

Sändlista:

Naturvårdsverket, Valhallavägen 195, 106 48 Stockholm

Riksantikvarieämbetet, Box 1114, 621 22 Visby

Lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, 801 82 Gävle

Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA

Vansbro kommun, Medborgarhuset, 780 50 VANSBRO

Håvbergets jaktlag, Peter Sturesson, Majors olles gattu 8, 780 40 MOCKFJÄRD

Håvbergets jaktlag, Sten Johansson, Håvberget 19, 770 12 SUNNANSJÖ

Galgbergets jaktlag, Tomas Bäck, Skamhed 217, 780 50 VANSBRO

Bergvik Skog Väst AB, Trotsgatan 25, 791 71 FALUN

Kopia för kännedom till:

Vansbrobygdens naturskyddsförening, c/o Bengt Ehnström, Stn.området 4362, 78053 NÅS

Dalarnas ornitologiska förening - klubben Vingarna, c/o Jan-Olov Granberg,

Norra Grönlidsvägen 28, 780 50 VANSBRO